

به نزد آنکه چشمش بر تجلی است
همه عالم کتاب حق تعالی است
محمود شبستری

مقدمه

هنر چشمه زاینده و دولت پاینده است و هنرمند سرشار از عشق به آفرینش و دریافت ذات لایزال الهی است. آنچه هنر را سرلوحه زندگی انسان هنرمند قرار می‌دهد و ازلی می‌سازد، خلق اثری ماندگار با تکیه بر باورهای غنی فرهنگی و اجتماعی است، به خصوص در آن زمان که همه باید از غرق شدن بی‌اراده در ارزش‌ها و قالب‌های فرنگی دوری جویم و به فرهنگ خویش بازگردیم. هنرمند امروز موظف است خودشناسی را با دیدگاه امروزی و متأثر از فرهنگ غنی خود بیاموزد تا همواره به عنوان خالق آثار فرهنگی در اندیشه‌های جهانی رسوخ نماید. تبادل فرهنگی جنبه‌ای دوسویه دارد و این ماییم که باید با فرهنگ غنی خود تأثیرات مثبت، سازنده و انسانی بر فرهنگ جهان پیرامون داشته باشیم؛ نباید بازگشت به خویشتن و شناخت ارزش‌های فرهنگ خویش را به معنای محدود شدن در قالب‌های سنتی تعبیر کرد. در حقیقت امروزه مواردی همچون نیاز انسان، داشتن محیط مناسب، وجود شرایطی نظیر عوامل جغرافیایی و منابع طبیعی در خلق اثر هنری با وجود ارتباط تنگاتنگ فرهنگ‌ها و تمدن‌ها و کشش به سوی جهانی شدن و تبدیل شدن به دهکده جهانی نمی‌تواند توجیه مناسبی در راستای عدم تولید نیازهای جهانی و امروزی باشد. در واقع در اینجا جهانی شدن بدان معنا نیست که از سنت و ریشه‌های سنتی و فرهنگی خود دوری جویم بلکه با تکیه بر آنها باید به جهانی شدن اندیشید همان‌گونه که فرش ایران شهرت جهانی را با خود همراه دارد. هنر مثبت نیز نیازمند همت و تلاش آگاهانه در شناخت آثار گذشته و یافتن مسیری برای آینده است؛ آنچه هنر مثبت در ایران را به ورطه نابودی و بی‌هویتی می‌کشاند دوری جستن از مفاهیم و نمادهای فرهنگی خویش و اتصال به فرهنگ

بیگانه است که بدون آگاهی و شناخت در آن دست و پا خواهیم زد. هنر واقعی و اصیل آن است که بتواند آن دنیای ایدئال (بهشت) را که می‌توانست جایگاه واقعی و همیشگی انسان باشد، برای آدمی نمایان سازد. هنر مثبت در ایران هنری برگرفته از اخلاق و منش اخلاقی است. در حقیقت بحث هنر و اخلاق نیز از دو جنبه قابل بررسی است: یکی تولید آثار اخلاقی که خوشبختانه هنر مثبت در سیر تکاملی خود به خوبی توانسته است پیوندی عمیق با آن برقرار کند و دیگری اخلاق هنری. هنرمند واقعی کسی است که هنر را وسیله شهرت نداند بلکه از آن برای رسیدن به کمال و منزلت الهی بهره گیرد، همان‌گونه که هنرمند هنرهای سنتی در راه رسیدن به آن از هیچ کوششی فروگذار نمی‌کند.

چند سالی بود دغدغه نگارش کتابی که بتواند فضای خالی موجود و خلأ نبود اطلاعات و منابع کافی در زمینه هنر مثبت و سیر تحول آن را نشان دهد احساس می‌شد، از این رو با توجه به پراکندگی آثار مثبت کاری ایران در سطح وسیعی از کشور و حتی خارج از مرزهای کنونی و ناشناخته بودن برخی از این آثار حتی در داخل کشور بر آن شدیم داشته‌ها و دانسته‌های خود را به کمک آثار موجود در سفرنامه‌ها، موزه‌ها، مجموعه‌های تاریخی و اماکن مذهبی در مجموعه حاضر شامل تعاریف و پیشینه هنر مثبت در جهان، تاریخ، سیر تحول، تحلیل و بررسی آثار مثبت در ایران، توضیحاتی در خصوص فرم‌ها و شیوه‌های اجرای مثبت، معرفی و چگونگی نگهداری ابزار کار مثبت، همچنین معرفی و شناخت ویژگی چوب‌های به کار رفته در آثار مثبت کاری ایران به رشته تحریر درآوریم. در این مجموعه بخش اعظم تصاویر را اینجانب تهیه و تصاویری نیز از مکتوبات کتابخانه و دوستان جمع‌آوری کرده‌ام که بدین وسیله با نگارش نام آنها به عنوان منبع در زیر تصویر و داخل پرانتز تشکر و قدردانی خود را اعلام می‌کنم. امیدوارم مجموعه حاضر مورد توجه هنرمندان، پژوهشگران، استادان دانشگاه و دانشجویان رشته هنرهای سنتی، هنرهای چوبی، پژوهش هنر، صنایع دستی، هنر اسلامی و دیگر عزیزان قرار گیرد.

مهدی امرائی

عضو هیئت علمی دانشگاه سمنان